

վատահ ըլլան վրադ որ իրենց յիշատակն ալ թէ մօտ եղած ըլլան և թէ հեռու՝ նոյնպէս մտքիդ մէջ անջինջ կը մնայ :

Այե՛ որ հագած զգեստիդ վրայ պար կեշտութիւն մը երենայ և ոչ չնչին զարդարանքներ, վասն զի մէկը ազնուական մտաց նշան է, իսկ մէկաւն ախտաւոր մոլի ըլլալուն : Ատրկին յարգը ճանչցիր . չեմ ըսեր թէ չափէ դուրս ստակ դիզէ, այլ ունեցածդ վաստրկածդ՝ կարգով խոհեմութեամբ գործածէ, մի նմանիր անոնց որ միայն վաստրկիլ գիտեն, իսկ ծախել ամենեւին . աս տեսակ ճարտիկներն ան մարդուն կը նմանին, որ աշխոյժ ձիեր գնեն է՝ բայց անոնց վրայ հեծնալու կարողութիւն չունի : Երէկ գիտցիր որ մարդու հարստութիւն տրուեր է որպէս զի վայելէ և օգտի . ստակը աւնել փողոցը նետելն կարծեմ վայելել չըսուիր, ուրեմն նայէ որ այնպէս վայելէս որ օգտիս, և այնպիսի կերպով օգտիս որ կարենաս վայելել ալ : Արկու պատճառի համար մեծ գործքերու մէջ մի մտնար, նախ որպէս զի մեծ կորուստներու համար վիշտ քաշելու հարկ չունենաս . և երկրորդ որպէս զի հոգ չընես թէ արդեօք բարեւարներուդ նեղութեանց ինչպէս դարման հասցնես :

Գոյշ կեցիր ուրիշին թշուառութիւնը ծաղը ընելէն, վասն զի չենք գիտեր թէ այսօր այսպէս՝ արդեօք վաղը մեզ ալ ինչ կրնայ պատահիլ : Թէ որ աղէկ մարդու բարիք ընես՝ մէկ անպատմելի ուրախութիւն մը կը զգաս սրտիդ մէջ, և ընդհակառակն թէ որ նայիս որ գոհ ընես չար անզգամներն, կը պատահի քեզի ալ ան դիպուածն, ինչ որ սովոր է պատահել անոր որ շանն պատառ մը հաց կը նետէ . վասն զի շներն աւելի անոնց վրայ կը հաջեն ուսկից որ բան կ'ընդունին քան ուրիշներուն : Այս պէս ալ չարերն աւելի պատրաստ են չարիք հասցնելու անոնց ուստի որ բարիք տեսեր են, քան անոնց որոնցմէ որ չարիք ընդուներ են :

Ետելի ըլլան քեզի ոչ միայն շողոքորթ մարդիկ, այլ նաև չարախօսներն ալ,

վասն զի երկուքն ալ նոյնպէս կը մօլորցնեն, ով որ իրենց ըսածներուն մէյմը իրաւունք տալ սկսի : Թէ որ բարեկամներուդ մէջէն ամենալաւն զայն կը համարիս որ պակսութիւն ըրած ժամանակդ կու գայ կը գովէ կը շողոքորթէ զքեզ, գիտցած ըլլաս որ ուրիշ մարդ չես գտնար որ զքեզ ուղղելու համար գայ քեզի հետ թշնամանայ : Եւ կը ընդունելու և բարեւելու ժամանակդ նայէ որ միշտ քաղցրութիւնը ու քաղաքավարութիւնը ձեռքէ չթողուս : Վաղցրութեամբ և քաղաքավարութեամբ կ'ըլլայ երբոր մէկը ուրիշի խնդիրք ընդունելու ժամանակ խիստ ձայն և բարկութիւն չգործածէ, երբոր դաշն դնելու ատեն անաչառ չըլլայ, ոչ յամառ և ոչ ընդդիմաբան :

Լարոյտիան պատճառիւն :

ԼՏԵՆՕՔ մարդուն մէկը ճամբան երթալու ժամանակ, դիմացը գաճաճ մը կ'եղէ որ բարկանալով՝ անդին կորսուէ, կը պոռայ . — “ Ի՞նչ յանդգնութիւն է ատ ըրածդ, կ'ըսէ մարդը, դուն ո՞վ ես որ այդպիսի գաճաճութեամբդ, որ երկու մատիս մէջ կրնամ զքեզ սխմել ու խղդել, իմ ճամբաս կ'արգելուս : — Զայնդ քաշէ, կ'ըսէ գաճաճը, ես Սահն եմ, ամէնքը պետք է որ կանչածիս պէս իմ ետեւէս գան, դուն ալ իմ իշխանութեանս տակն ես ու ինչի հնազանդ պիտի ըլլաս ” : Եւ խօսքիս վրայ մարդը կը սրդողի, վրան կը յարձակի, աղէկ մը ծեծ քաշելէն վերջը, կը վերաւորէ ու կը ձգէ կը փախչի : Սահը սաստիկ վիրաւորուած մէկէն գետին կ'իյնայ ու ինքիւրեն կը սկսի մըտածել . “ Եւ ինչ բան եկաւ գլխուս, թէ որ ես այսպէս աշխարհքիս մէկ ծայրը մնամ ու իմ պաշտօնս չի կատարեմ ” ամենեւին մարդ պիտի չի մեռնի ու այնչափ պիտի շատնան, որ բոլոր երկիրս իրենց պիտի չբաւէ, ասկէ ալ գէշը՝ բազմանալով մարդկանց մէջ չա-

լիք ալ պիտի շատնայ . : Այս բաներս մտածելու ժամանակ երիտասարդին մէկը անկէ կ'անցնի , ու այս ինկած դաձաճին վրայ գլխով զինքը կը վերցընէ , վերքերը կը պատէ , քովը գինի ունի եղեր , աղէկ մըն ալ կը խրնցրնէ աւոր : Սահը երբոր քիչ մը հոգի կ'առնու , կը դառնայ երիտասարդին կը հարցընէ . “ Օ իս կը ճանչնաս թէ ով եմ . — Այ , կ'ըսէ երիտասարդը , ամենեւին միտքս չի գար որ զքեզ տեղ մը տեսած ըլլամ : — Այս մահն եմ , կ'ըսէ , դիտես որ ես մէկու մըն ալ չեմ խնայեր , դուն ալ սէտք է որ իմ կամայց զոհ ըլլաս , բայց այս ըրած բարեացդ համար իմ գալէս առաջ իմ սուրհանգակներուս ձեռքով քեզի կ'խմացընեմ ” որ դամնէ զքեզ պատրաստ գտնեմ : — Հատ չընորհակալ եմ , կ'ըսէ երիտասարդը , ինչ ալ ըլլայ , դոնէ առաջուց կ'խմանամ թէ երբ պիտի մեռնիմ . : Այս կ'ըսէ , ու զոհ օրտով մահուընէ կը բաժնուի և իր տեղը կը դառնայ :

Այս երիտասարդը խել մը ատեն առողջ կեանք մը անցուց , երբոր սկսաւ քիչ մը տարիքը առնել հիւանդութիւնսերն ու ծերութեան ցաւերը վրան եկան , բայց ինքը միշտ մտքէն կ'ըսէր թէ դեռ չեմ մեռնիր , վասն զի մահուան սուրհանգակները տակաւին չեղնցան : Ինչ և իցէ՝ հիւանդութիւնները անցան ինքն ալ սկսաւ նորէն անհոգ կեանք մը անցընել . մէկ օր մ'ալ յանկարծ տանը դուռը մէկը զարկաւ , մարդը ելաւ նայեցաւ որ մահն է որ զինքը կը կանչէր : — “ Ի՜նչ կ'ըսես , ըսաւ մարդը , դուն չըսիր որ ես չեկած իմ սուրհանգակներս կը զրկեմ ու իմ գալստ կ'խմացընեմ : — Այս չղրկեցի , կ'ըսէ մահը , այնչափ հիւանդութիւններն ու ծերութեան ցաւերը , անոնք ինչ էին , իմ զրկելիքներս չէին . անոնցմէ ալ առաջ իմ եղբայրս քունը՝ քովդ չէի զրկած որ քեզի միշտ յիշեցրնէ իմ գալստմէն իրիկուն անկողին մտնելից առաջ չէիր մտածեր որ իբր յախտենական քունը կը մտնես . : — Չկրցաւ մարդը պատասխան տալ ու տկամայ կամօք ե-

լաւ մահուան ետեւէն գնաց :

Սահուան զրկած սուրհանգակները այս աշխարհքին հիւանդութիւններն ու վիշտերն են , խմաստուն մարդը զանոնք կը ճանչնայ ու անոնց լեզուն հասկընալով ըստ այնմ ինքզինքը կը պատրաստէ :

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՍԽԵՐԼՅԻ ՊԱՊԵՐԱԿԸ :

ԹԻՒՊԵՏ և ուրիշ անգամ ՎազմաՎիպիս մէջ համառօտիւ մը Վափուէնի Պոնափարթէին վարքը ծանուցեր ենք մեր ընթերցողաց , բայց այսպիսի մեծ մարդու մը վարուց զխաւոր պարագաներն արժանի է դիտնալ : Սենք առայժմ այս երեւելի պարագայից մէկը կ'ընտրենք , որ է Սափուէնի պատերազմը , որ Վափուէնի մեծամեծ գործքերէն մէկն է , և միանգամայն իւր փառայր վախճան :

Սափուէնի պատերազմը թէ իբրեւ զինուորական դիպուած և թէ քաղաքական՝ շատ հուշակաւոր է մեր ժամանակիս պատմութեան գործոց մէջ . վասն զի մի և նոյն ժամանակին մէջ կը տեսնենք Վափուէնի և իւր բանակին յետին ճիգն ու զինուորական հանձարը և անհնարին քաջութիւնը :

Այբոր Վափուէնի կայսրը Վապ կղզիէն փախչելով , 1815^{ին} մարտի 20^{ին} յաղթանակաւ Փարիզ մտաւ և իւր առաջին գահն նստաւ , խմցաւ որ բոլոր Աւրոպայի տէրութիւնք նոր ուխտ գրեր են մէջերնին որ մինչև որ զինքն երկրորդ անգամ աթուէն չձգեն՝ զենքերնին վար չգնեն : Տեսաւ ալ որ խաղաղութեան հրաւերներով չի կրցաւ թշաւեայ խորհուրդը ցրուել , զենքը ձեռք առաւ : Բաջին մտածումնքն եղաւ թընամեաց Վաղղիոյ մէջ տոյասել , ասով